

Datum 2021-09-29
Diarienummer 0846/21

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se
mattias.ahlquist@regeringskansliet.se

Diarienummer U2021/02645

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet - En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SOU 2021:33)

Övergripande bedömning

Göteborgs Stad ställer sig positiv till utredningens förslag om att göra grund- och grundsärskola tioårig genom att omvandla förskoleklassen till en ny årskurs 1. Göteborgs Stad delar utredningens samlade bedömning att de förslag som lämnas i betänkandet i grunden främjar en mer likvärdig utbildning av högre kvalitet och härigenom ger positiva konsekvenser för de barn och elever som berörs. Detta gäller i synnerhet barn som tillhör grundsärskolans målgrupp. I dag finns inte någon förskoleklass för grundsärskola, utan barnen börjar direkt i nuvarande årskurs 1 alternativt beviljas uppskjuten skolplikt. För elever som tidigt bedöms tillhöra grundsärskolans målgrupp innebär förslaget att det blir en tydlig utbildningsväg i det obligatoriska skolväsendet och onödiga skolbyten undviks.

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att huvuddelen i reformen föreslås finansieras via det generella statsbidraget. Det är något stadsledningskontoret förespråkar i stället för omfördelning av riktade statsbidrag. Att använda riktade statsbidrag är problematisk då det innebär att de riktade statsbidragens förutsebarhet i praktiken blir än mer kortsiktiga än vad de är idag. För Göteborgs Stad som tar del av riktade statsbidrag påverkar detta möjligheterna att fullfölja pågående utvecklingssatsningar, vilket skapar ryckighet och får i slutänden konsekvenser för elevernas skolgång.

Kapitel 5 – Lågstadiet ska utökas med en ny årskurs 1

5.1 Förskoleklassen upphör och lågstadiet utökas med en ny årskurs 1

Göteborg Stad tillstyrker förslaget om tioårig grundskola under förutsättning att verksamhetens innehåll och utformning för sexåringar också behåller förskolepedagogikens inriktning mot lek, utforskande och upptäckarlust. Göteborg Stad anser att det tydligt bör framgå i styrdokumentet att undervisningen i den nya årskurs 1 behöver utgöra en mjuk övergång mellan förskolans undervisning och skolans arbetssätt och pedagogik.

5.2 Det nya lågstadiets innehåll och utformning

Göteborg Stad ställer sig till övervägande del bakom utredningens förslag till det nya lågstadiets innehåll och utformning. Göteborg Stad delar utredningens bedömning att en ökad betoning på tidig läs- och skrivinlärning och utveckling av grundläggande matematiska förmågor stärker elevernas basfärdigheter. Förslaget kommer på sikt att gynna kunskapsutvecklingen och förbättra kunskapsresultaten för eleverna. Göteborg Stad anser dock att det finns en risk med förslaget att strukturerad undervisning i ämnen också ska gälla i den nya årskurs 1. Det kan enligt Göteborgs Stad leda till att förskolepedagogikens inriktning mot lek, utforskande och upptäckarlust får stå tillbaka. Enligt utredningens bifogade forskningsöversikt saknas evidens för att tidig introducering av formell undervisning har någon effekt på barns inlärning. Forskning visar tvärt om att både sexåringar och sjuåringar har behov av lekfull och responsiv undervisning som bygger på lek, skapande, omsorg och nyfikenhet. Göteborg Stad anser därför att begreppet strukturerad undervisning behöver definieras tydligt och hur det eventuellt skiljer sig från skollagens nuvarande definition av undervisning utifrån aktuell forskning.

Av utredningens förslag framgår att eleverna i de tidigaste skolåren ska få en undervisning som varierar i uttrycksform och arbetssätt och att de introduceras till skolmiljön och ges goda förutsättningar för den fortsatta utbildningen. Göteborg Stad anser att det tydligt behöver framgå i styrdokumentet att lekfull och responsiv undervisning som bygger på lek, skapande, omsorg och nyfikenhet ska vara en del i den nya årskurs 1. Skolverket bör ges i uppdrag att ta fram allmänna råd kring undervisning i nya årskurs 1 för att vägleda skolorna i sådan riktning. Enligt Göteborg Stad är det också viktigt att en kommande proposition såväl som uppdraget till Skolverket tar sin utgångspunkt i en utvärdering av de reformer som

genomförts de senaste åren i förskoleklassen – förtydligt läroplansuppdrag, skolplikt, kartläggningsarbete och läsa-skriva-räkna-garantin. I arbetet med positionen är det också viktigt att intentionen bakom inrättandet av förskoleklassen och utgångspunkten i förarbetet till 2010 års skollag bibehålls. Där betonas att undervisningen i förskoleklassen ska kännetecknas av en kombination av förskolans och grundskolans arbetssätt och pedagogik, i syfte att stimulera barnens utveckling och lärande.

5.3 Skolplikt och mottagande

Göteborg Stad ställer sig bakom huvuddelen av förslagen avseende skolplikt och mottagande. Förslaget om att alla barn ska börja i årskurs 1 innebär att utredning inför mottagande i grundsärskolan behöver göras under barnets förskoletid. Göteborg Stad ser positivt på att Socialstyrelsen och Skolverket föreslås få i uppdrag att tillsammans ta fram stödmaterial kring hur hemkommunen och regionen kan samverka i frågan. Enligt utredningen ska stödmaterialen säkerställa det underlag som krävs för att barn i förskolan ska kunna mottas till grundsärskolan på ett likvärdigt sätt. Göteborgs Stad menar dock att samverkan är av sådan central betydelse att det kanske inte är tillräckligt med ett stödmaterial. Möjligheten till någon form av styrande dokument för att säkerställa en sådan samverkan bör eventuellt ses över.

5.4 Särskilt om övergångar mellan förskola och skola

Sammantaget tillstyrker Göteborgs Stad utredningens förslag avseende övergången mellan förskola och skola, och vill påtala betydelsen av att mottagande skolform skapar både kontinuitet och progression för eleverna. Med utgångspunkt i den forskning om övergångar som sammanfattas i utredningens bifogade forskningsöversikt vill Göteborgs Stad betona att denna övergång behöver värnas, så att den sker med hög kvalitet och främjar likvärdighet. Det är av betydelse att eleven i övergången ges möjlighet att anpassa sig till det nya sammanhanget och att skolan ges möjlighet att anpassa såväl själva övergången som utbildningens innehåll, organisering och lärmiljö efter varje elevs förutsättningar, behov och tidigare erfarenheter. Det förutsätter en samverkan mellan förskola och skola så att övergången blir så trygg som möjligt för både elever och deras vårdnadshavare.

Göteborgs Stad vill påtala risken av kvalitativt sämre övergångar för det enskilda barnet då de föreslagna behörighetskraven kommer medföra att mottagande lärare betydligt mer sällan engageras i övergångsarbete jämfört med idag. Övergången kan utgöra ett stort steg för det enskilda barnet och är enbart ett sätt att förbereda barnet för den kommande miljön och undervisningen. Övergången måste även syfta till att anpassa undervisningen. En likvärdig skola måste möta varje elev som en unik individ och undervisningen måste anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

5.5 Överväganden gällande vissa andra bestämmelser

Göteborgs stads tillstyrker huvuddelen av förslagen avseende ett gemensamt regelverk för hela grundskolan. Göteborgs Stad ställer sig dock avvaktande till om avstängning och kvarsittning är rätt verktyg att använda när det gäller sexåringar. Göteborgs Stad anser att det bör utredas vidare om skollagens bestämmelser gällande avstängning och kvarsittning kan differentieras sett till årskurserna i grundskolan.

Vad gäller modersmålsundervisningen anser Göteborgs Stad att en rätt till modersmålsundervisning från nya årskurs 1 kommer bidra till ökad likvärdighet. En konsekvens av ett ge sexåringar rätten till modersmålsundervisning är att vissa modersmåls lärare kommer att undervisa en åldersgrupp som de inte tidigare undervisat. Göteborgs Stad anser att det bör leda till att kompetensutvecklingsinsatser genomförs och att kostnaderna för en sådan satsning bör ligga med i den statliga ersättningen till kommunerna för denna reform.

Kapitel 6 – Behörighet, behörighetsgivande utbildning och kompetensutveckling

6.2.1 De bestämmelser som gäller för behörighet i lågstadiet ska fortsättningsvis gälla

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen gällande behörighetskrav för nya lågstadiet under förutsättning att förskolepedagogiken värnas i kommande årskurs 1. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att förslaget om ett förskolepedagogiskt lyft är av central betydelse för att säkerställa att grundlärare ges ytterligare kompetens för att kunna undervisa elever i skolstartsåldern. Utredningen föreslår att det förskolepedagogiska lyftet inte ska vara obligatoriskt för grundlärare. Göteborgs Stad vill i sammanhanget poängtera vikten av att alla grundlärare erhåller de specifika kunskaper och färdigheter som förskollärare i förskoleklass har för att säkerställa att den nya årskurs 1 också behåller förskolepedagogikens inriktning mot lek, utforskande och upptäckarlust. Detta skulle kunna ske genom incitament i form av statsbidrag för att gynna förutsättningarna för ett deltagande för skolor eller att göra det förskolepedagogiska lyftet obligatoriskt.

Utredningens förslag som berör speciallärare bör enligt Göteborgs Stad kompletteras med en utbildning med inriktning mot utvecklingsstörning för att stimulera till ökat antal behöriga speciallärare i grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Göteborgs Stad anser att statsbidrag även ska utgå för att bredda speciallärares behörighet till att även omfatta inriktning utvecklingsstörning. Göteborgs Stad vill i sammanhanget också betona vikten av att öka antalet behöriga lärare i praktisk-estetiska ämnen.

Kapitel 7 - Genomförande och utvärdering av reformen

Göteborgs Stad ställer sig bakom utredningens förslag avseende ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Axel Darvik (L) och Jonas Attenius (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan enligt stadsledningskontorets förslag samt avslag på yrkande från MP och V den 24 september 2021 (bilaga A).

Karin Pleijel (MP) och Daniel Bernmar (V) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från MP och V den 24 september 2021 (bilaga A).

Vid omröstning röstade Blerta Hoti (S), Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Marina Johansson (S), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S), tjänstgörande ersättaren Elisabet Lann (KD) och ordföranden Axel Josefson (M) för bifall till Axel Darviks och Jonas Attenius yrkande.

Daniel Bernmar (V), Karin Pleijel (MP) och Grith Fjeldmose (V) röstade för bifall till Karin Pleijels och Daniel Bernmars yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med tio röster mot tre att bifalla Axel Darviks och Jonas Attenius yrkande.

Göteborg den 29 september 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet -En tioårig grundskola –Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SOU 2021:33)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stycke 5.1 ändras till nedanstående:

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget om tioårig grundskola under förutsättning att verksamhetens innehåll och utformning för sexåringar också behåller förskolepedagogikens inriktning mot lek, utforskande och upptäckarlust. Göteborgs Stad anser att det tydligt bör framgå i styrdokumentet att undervisningen i den nya årskurs 1 behöver utgöra en mjuk övergång mellan förskolans undervisning och skolans arbetssätt och pedagogik. Göteborgs Stad framhåller i sammanhanget att det är viktigt att bibehålla intentionen som låg bakom inrättandet av förskoleklassen. Där betonas att undervisningen i förskoleklassen ska kännetecknas av en kombination av förskolans och grundskolans arbetssätt och pedagogik, i syfte att stimulera barnens utveckling och lärande. Göteborgs Stads bedömning är vidare att flera av utredningens förslag gällande utformningen av den nya årskurs 1 inte har sin grund i forskning. Trots att utredningens forskningsöversikt tydligt visar vikten av att sexåringar undervisas med metoder som används i förskolan så syns inte detta i själva förslagen om organisering av nya årskurs 1. Göteborgs Stad påtalar därför vikten av att utformandet av förslagen ska ha sin grund i forskning. Nuvarande förskoleklass respektive åk 1-3 bör fortsatt ha särskilda avsnitt i läroplanen för att värna särarten i arbetssätt och pedagogik.

2. Stycke 5.2 ändras till nedanstående:

Göteborgs Stad ställer sig delvis bakom utredningens förslag till det nya lågstadiets innehåll och utformning. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att en ökad betoning på tidig läs- och skrivinlärning och utveckling av grundläggande matematiska förmågor stärker elevernas basfärdigheter. Förslaget kommer på sikt att gynna kunskapsutvecklingen och förbättra kunskapsresultaten för eleverna. Göteborgs Stad ställer sig dock inte bakom utredningens förslag att den nya årskurs 1 ska omfattas av nuvarande bestämmelser om syftet med utbildningen. Att genomföra förslaget i sin nuvarande skrivning riskerar att ytterligare ställa lek och lärande mot varandra för sexåringarna. Göteborgs Stad anser att det finns en risk med förslaget att strukturerad undervisning i ämnen också ska gälla i den nya årskurs 1. Det kan enligt Göteborgs Stad leda till att förskolepedagogikens inriktning mot lek, utforskande och upptäckarlust får stå tillbaka. Enligt utredningens bifogade forskningsöversikt saknas evidens för att tidig introducering av formell undervisning har någon effekt på barns inlärning. Forskning visar tvärt om att både sexåringar och sjuåringar har behov av lekfull och responsiv undervisning som bygger på lek, skapande, omsorg och nyfikenhet. Göteborgs Stad anser därför att begreppet strukturerad undervisning behöver definieras tydligt och hur det eventuellt skiljer sig från skollagens nuvarande definition av undervisning utifrån aktuell forskning.

Av utredningens förslag framgår att eleverna i de tidigaste skolåren ska få en undervisning som varierar i uttrycksform och arbetsätt och att de introduceras till skolmiljön och ges goda förutsättningar för den fortsatta utbildningen. Göteborgs Stad anser att det tydligt behöver framgå i styrdokumentet att lekfull och responsiv undervisning som bygger på lek, skapande, omsorg och nyfikenhet ska vara en del i den nya årskurs 1. Skolverket bör ges i uppdrag att ta fram allmänna råd kring undervisning i nya årskurs 1 för att vägleda skolorna i sådan riktning. Enligt Göteborgs Stad är det också viktigt att en kommande proposition såväl som uppdraget till Skolverket tar sin utgångspunkt i en utvärdering av de reformer som genomförts de senaste åren i förskoleklassen–förtydligt läroplansuppdrag, skolplikt, kartläggningsarbete och läsa-skriva-räkna-garantin. I arbetet med positionen är det också viktigt att intentionen bakom inrättandet av förskoleklassen och utgångspunkten i förarbetet till 2010 års skollag bibehålls. Där betonas att undervisningen i förskoleklassen ska kännetecknas av en kombination av förskolans och grundskolans arbetsätt och pedagogik, i syfte att stimulera barnens utveckling och lärande.

3. Stycke 5.5 ändras till nedanstående:

Göteborgs Stad tillstyrker delvis förslagen avseende ett gemensamt regelverk för hela grundskolan. Göteborgs Stad ställer sig dock avvaktande till om avstängning och kvarsittning är rätt verktyg att använda när det gäller sexåringar. Göteborgs Stad anser att det bör utredas vidare om skollagens bestämmelser gällande avstängning och kvarsittning kan differentieras sett till årskurserna i grundskolan.

Vad gäller modersmålsundervisningen anser Göteborgs Stad att en rätt till modersmålsundervisning från nya årskurs 1 kommer bidra till ökad likvärdighet. En konsekvens av ett ge sexåringar rätten till modersmålsundervisning är att vissa modersmåls lärare kommer att undervisa en åldersgrupp som de inte tidigare undervisat. Göteborgs Stad anser att det bör leda till att kompetensutvecklingsinsatser genomförs och att kostnaderna för en sådan satsning bör ligga med i den statliga ersättningen till kommunerna för denna reform.

4. Stycke 6.2.1 ändras till nedanstående:

Göteborgs Stad ställer sig inte bakom utredningens förslag till behörighetsbestämmelser. Göteborgs Stad anser att det är anmärkningsvärt att utredningen förslår att förskollärare ska ha grundlärarexamen för behörighet i nya årskurs 1, medan dagens grundlärare endast bör läsa en frivillig kompetensutveckling för att bli behöriga att undervisa sexåringar. En tioårig grundskola kräver enligt Göteborgs Stad gedigen kunskap om sexåringars utveckling och lärande. Det krävs också grundlig kunskap om den forskning kring didaktik och pedagogik som finns för denna åldersgrupp.

Göteborgs Stad delar dock utredningens bedömning att förskollärare behöver genomgå kompetensutveckling, men anser att också grundlärare behöver genomgå motsvarande kompetensutveckling för att erövra de specifika kunskaper som färdigheter som förskollärare i förskoleklass har. Kompetensutveckling för befintliga förskollärare i förskoleklass samt grundlärare bör finansieras genom statsbidrag och genomföras som en del av betald arbetstid.

5. I övrigt bifalla stadsledningskontorets förslag till beslut.

Yrkandet

Vi rödgrönrosa delar i stort stadsledningskontorets bedömning och förslag till yttrande, men menar att svaret behöver ändras i ett antal delar. Vi menar att ett det behövs ett tydligare fokus på att förskolepedagogikens inriktning mot lek, utforskande och upptäckarlust ska bevaras, samt att förslagen måste

vara tydligt förankrade i forskning. Vi anser också att utredningens förslag till behörighetsbestämmelser är olämpliga.

Vi föreslår därför att bedömningen i de föreslagna delarna ska ändras huvudsakligen i linje med yttranden från Grundskolenämnden och Förskolenämnden.